

bevredigende wijze overgekomen of hadden – in het ongunstigste geval – niet aantoonbaar gewerkt. Ten aanzien van pepermunt echter bleek de kennis in Ede statistisch significant slechter dan in de controlegroep. Derhalve werd besloten een vervolgonderzoek in te stellen bij respondenten, die een bepaald oordeel hadden over de schadelijkheid van pepermunt.

Uit de uitkomsten hiervan bleek, dat de eerder vermelde ogenschijnlijke tegenstrijdigheid werd veroorzaakt door het feit, dat de Edese respondenten weliswaar wisten, dat suiker slecht is voor het gebit, maar niet dat pepermunt veel suiker bevat.

(wordt vervolgd)

GROEVEN, FISSUREN, PUTTEN EN FORAMINA CAECA

J. G. DE BOER †

Trefwoorden: Tandmorfologie

Ten aanzien van de in Nederland gangbare nomenclatuur zou ik de volgende opmerkingen willen maken. Ofschoon ik de term zelf vaak heb gebruikt, koester ik grieven tegen het woord 'pit'. Een goede Hollandse naam met dezelfde betekenis is put. Pit is ook een Hollands woord, doch heeft in onze taal een geheel andere betekenis. Het is niet fraai om van fissuren en pitten te spreken, om nog maar te zwijgen van het vaak gebezigde verkleinwoord pitje ('even een pitje vullen'). Laten we voortaan over putten en putjes spreken. Dat zou een verbetering betekenen in ons tandheelkundig jargon.

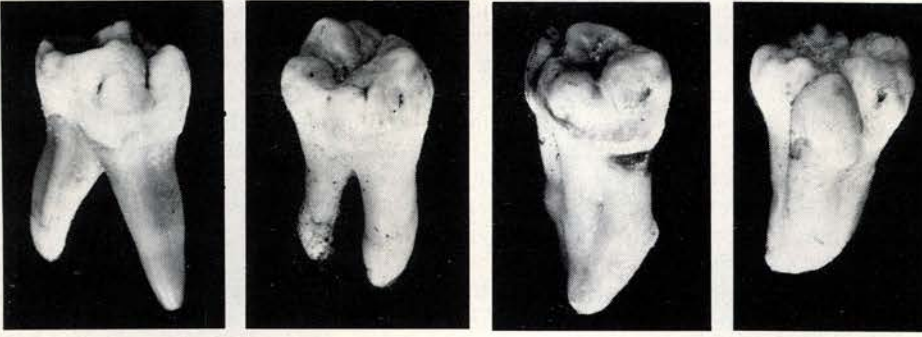
Op grond van de publikatie van Hyatt (1923), Diamond (1928), Bödecker (1929) en anderen worden aan de in de titel vermelde termen de volgende betekenissen gehecht. Groeven worden verdeeld in 'developmental grooves' en 'supplemental grooves'. Goede Nederlandse benamingen zijn primaire en secundaire groeven. De eerste verlopen tussen knobbels en randlijsten. Zij vormen de occlusaal zichtbare scheiding tussen de ontwikkelingscentra van de kroon. De secundaire groeven bevinden zich op de knobbellellingen; zij worden veroorzaakt door plooiingen in het glazuerooppervlak. Bij een volledige versmelting over de gehele dikte van het glazuur van twee ontwikkelingscentra ontstaat een ononderbroken verbinding van de glazuerooppervlakken, d.w.z. een groeve met een gladde bodem. Is de versmelting onvolledig, dan ontstaat op de bodem van de groeve een fissuur. Ook de secundaire groeven vertonen niet zelden een fissuur. Aan de aanwezigheid van fissuren wordt algemeen het voorkomen van putten gekoppeld. Als

zodanig worden de diepste punten van het occlusale fissuurpatroon van molaren aangemerkt. Veelal zijn dit de kruispunten van fissuren; de centrale put bevindt zich in de bodem van de fossa centralis, waar enkele fissuren samenkomen. In wezen is lang niet altijd sprake van een put, ook al vormt dit diepste punt een predilectie-plaats voor cariës. Vaak veroorzaakt de cariës het ontstaan van een put; dit kan ook elders in het fissuurpatroon gebeuren.

Twee putten worden altijd apart vermeld en veelal met de naam foramen caecum aangeduid. Eén daarvan, het foramen caecum incisivum, komt voor in het linguale vlak van bovensnijtanden, met name in de laterale incisieven. Het bevindt zich dan daar, waar beide, meestal goed ontwikkelde randlijsten, in het tuberculum dentis samenkomen. Dit foramen caecum kan leiden tot een instulping, die zich tot een dens in dente kan ontwikkelen.

Het andere foramen caecum (foramen caecum Milleri of foramen caecum molarum) is een frequent verschijnsel in het buccale vlak van ondermolaren. Het vormt vaak het einde van de buccale fissuur van de eerste molaar, in mindere mate van M_2 en M_3 . Een enkele maal eindigt ook de distobuccale fissuur van een vijfknobbelige ondermolaar in een foramen caecum. Het buccale foramen caecum is niet altijd met een fissuur verbonden; vaak reikt deze niet tot het foramen caecum en kan ook geheel ontbreken. Dit foramen caecum kan fissuurvormig of rond zijn, terwijl veel overgangsvormen voorkomen.

Pedersen (1949) vond dat bij Eskimo's grote ronde foramina caeca voorkomen. In deze gevallen kan het

Afb. Van links naar rechts:
 Kenteken van Carabelli (fissuurtje).
 Kenteken van de hypoconus (2 fissuurtjes).
 Kenteken van de parastyl (fissuurtje).
 Kenteken van de protostylid aan de mesiale zijde van een goed ontwikkelde buccostylid (putje).

kanaal zelfs tot het dentine reiken. Bij de meer geciviliseerde Eskimo's vormen zij de eerste carieuze laesies. In veel gevallen is het glazuur rondom deze foramina hypoplastisch en kan zelfs geheel ontbreken: foramen caecum hypoplasia. De bovenmolaren hebben geen buccale fissuur, daarentegen bijna altijd een liguale fissuur tussen de mesiolinguale en de distolinguale knobbel. Bij uitzondering eindigt deze fissuur in een put.

Ook buiten het 'normale' fissuurpatroon kunnen korte fissuurtjes en putjes voorkomen. Vaak vormen deze een manifestatie van een nauwelijks of niet tot ontwikkeling gekomen knobbel. Veel aandacht is door talrijke auteurs besteed aan deze verschijningsvormen van het tuberculum van Carabelli. Maar ook paramolaren (parastyl en protostylid) en de hypoconus (de distolinguale knobbel van bovenmolaren) kunnen op deze wijze van hun potentiële aanwezigheid blijken geven. We zouden kunnen spreken van een kenteken van (de knobbel van) Carabelli, van de parastyl (de extra knobbel aan de buccale zijde van de mesiobuccale knobbel der bovenmolaren), de protostylid (de extra

knobbel aan de buccale zijde van de mesiobuccale knobbel der ondermolaren) en de hypoconus. De afbeelding toont kentekenen van deze vier knobbels.

De foto voor de afbeelding werd gemaakt door de heer J. L. M. van de Kamp, fotograaf bij de afdeling Tandheelkunde van de Katholieke Universiteit te Nijmegen.

Summary:

Title: Grooves, fissures, pits and foramina caeca.
 A few Dutch names are suggested to improve our nomenclature. Several types of grooves, fissures and pits and their location and meaning are described.

Literatuur:

1. Bodecker, C. F. (1929): A rational means of controlling the evils of incipient dental caries. *Dental Cosmos* 71, 893.
2. Diamond, M. (1928): A revision of terminology for the study of detailed descriptions of crown form. *Dental Items of Interest* 50, 844.
3. Hyatt, T. P. (1923): Cavities, grooves, sulci and fissures. *Dental Cosmos* 65, 1219.
4. Korenhof, C. A. W. (1960): Morphogogenetical aspects of the human upper molar. *Academisch proefschrift Utrecht*.

Juli 1975.

BIJZONDERE ONDERWERPEN

OVER VIRUSHEPATITIS

Trefwoorden: Virushepatitis – hepatitis

Inleiding

Met de snelle evolutie der medische inzichten verandert ook dikwijls de nomenclatuur van verschillende begrippen,

omdat oudere en soms lang-gevestigde benamingen de werkelijkheid niet goed weergeven of omdat zij verwarring stichten. Voorbeelden daarvan vindt men o.a. bij de leverziekten, die onder de naam hepatitis worden samengevat en die ten dele ook voor de tandheelkundige praktijk van groot belang zijn. Ten dele, want men kent diverse vormen van leverontsteking, b.v. amoeben-hepatitis (vooral voorkomend bij blanken na een langdurig verblijf in de tropen), cholestatische hepatitis, berustend op galstuwung door stoor-